

comentaris literaris per Josep Palomero i José Miguel Segura

LEÓN TROTSKI

Los gangsters de Stalin

Pròleg:

Anselmo Santos

Editorial:

Renacimiento

Sevilla, 2020

Pàgines 183

Política, història

León Trotski, qui fora comissari del Poble per a l'Exèrcit i president del Comitè Militar Revolucionari, repudiat per l'estalinisme a la mort de Lenin en 1924, va ser expulsat de l'URSS i va haver d'exiliar-se. Va passar per Turquia, França, Espanya, Noruega i finalment el va acollir el govern mexicà de Lázaro Cárdenas en 1937. Sa casa de Coyoacán, que vaig tindre ocasió de visitar, pareixia una fortalesa i eren visibles els impactes de l'atemptat que els comunistes mexicans, seguint instruccions de la NKVD, la policia secreta de Stalin, van dur a terme el 24 de maig de 1940, i del que tant ell com la seua família van resultar miraculosament il·lesos, perquè l'assalt va ser realment impressionant.

Tres mesos després, el 21 d'agost de 1940, el gran polític soviètic va ser assassinat per l'agent estalinista Jacques Mornard, és a dir, el català Ramón Mercader, que havia guanyat la seua confiança. Durant els seus últims tres mesos de vida, Trotski va escriure este llibre en què explica les causes de l'atemptat frustrat, analitza el comportament de la GPU i les seues relacions amb el Komintern i especula sobre l'evolució de la seua estada al país que el va acollir, Mèxic. JP

PIERRE LEMAITRE

Los colores del incendio

Traducció:

José Antonio

Soriano Marco

Editorial: **Salamandra**

Barcelona, 2019

Pàgines 460

Memòries

Després del tremend èxit de crítica i de vendes de *Nos vemos allá arriba* —amb traducció al català, *Ens veiem allà a dalt*, un relat la història del qual se situa en la I Guerra Mundial i que va ser guardonada amb el prestigiós Premi Goncourt—, l'escriptor parisenc Pierre Lemaitre publica *Los colores del incendio*, segona part una trilogia històrica titulada *Los hijos del desastre* sobre els desastres de la primera meitat del segle XX a França.

Ací es narra una estupenda història amb les desventures i posterior venjança de Madeleine Pericourt, la germana de Marcel —el protagonista desfigurat de *Nos vemos allá arriba*— que acaba de perdre al seu pare Marcel, el patriarca d'un enorme patrimoni familiar i que presencia en primera persona l'horrible accident del seu fill Édouard.

Com podrà comprovar el lector familiaritzat amb la narrativa de l'autor, el primer capítol d'aquesta novel·la és *Lemaitre en estat pur* —el Lemaitre de *Tres días y una vida*, per exemple—. La matèria argumental del relat avança de la mà d'aquest memorable personatge femení, al comandament d'un entramat financer gegantesc amb les perilloses aju-

des d'empleats, familiars i amants a la recerca de fortuna a qualsevol preu (xantatges, traïcions i altres misèries incloses). Als trets definitoris de l'escriptura de Lemaitre —per exemple el seu domini sobre la història contada i la solvència sobre el discurs que aquella se'ns conta portant-nos per rumbos que acaben amb sorpreses— cal afegir en aquesta ocasió una evident dimensió metalingüística que ja es deixava entreveure en llibres anteriors de l'autor francès però que ara es fa més palès.

L'ombra dels totalitarismes suposada i falsament redemptors de situacions crítiques o les perillosament estretes relacions entre la premsa —els mitjans, com diem ara— i el poder financer i econòmic en general, o la difusa frontera entre la maldat dels conflictes bèl·lics i l'excel·lència de la defensa de la pau coste el que coste, són algunes de les ressonàncies que té aquesta novel·la, els rastres estilístics de la qual i formals segueixen el deixant de la tradició novel·lística europea del segle XIX, tant romàntica com realista —Walter Scott, Émile Zola, Charles Dickens, Honoré de Balzac, els dos Alejandro Dumas, Gustave Flaubert, etc.—. I és que l'autor intenta demostrar-nos als qui li seguim que «es pot fer una literatura d'altura, un tipus de novel·la exigent que, al mateix temps, aconseguisca arribar al públic en general» i no sols a crítics literaris i altres espècies de rastrejadors de petjades. Estupend relat sobre la venjança d'una dona contra tot i contra tots i dibuix fidel d'uns anys embogits en la qual es conjuminen crítica i compromís.

El tercer relat de la trilogia *Espill dels nostres sofriments*, seguirà ambientada en el que l'autor qualifica de «angle mort» de la novel·la històrica francesa. Pierre Lemaitre és, per descomptat, un escriptor que mereix ser llegit. JMSR

J. GARÍ I J. A. VICENT

València. Els habitants del riu

Pròleg:

Manuel Vicent

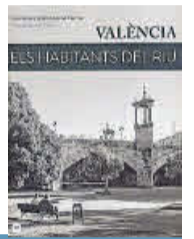
Editorial: **Institució**

Alfons el Magnànim

- CVEI

València, 2020

Pàgines 199 **Àlbum**

De tant en tant apareix un llibre singular i original, fet amb bon gust. És el cas d'aquesta extraordinària col·lecció de fotografies de Joan Antoni Vicent, combinades amb textos del borrianenc Joan Garí, o al revés, perquè són dos autors simbiòtics o siamesos, de reconeguda solvència, que han materialitzat un projecte fantàstic, com és retratar València amb el pretext de l'antic lliet del Túria, com expressa el títol. Si coneixeu la ciutat, perdreu agradablement el temps examinant i admirant les fotografies de Vicent durant una bona estona. I si llegiu les reflexions de l'escriptor, vos sorprendran les ocurrències de Garí, el punt de vista del qual sol ser tan desconcertant com certer.

Les 195 fotografies i els textos corresponents s'han ordenat al voltant de cinc itineraris que plantegen una visita circular a la ciutat, que comença i acaba en el riu. El llibre també és una suggerent contribució a la història de València, perquè fixa el moment actual de la vida de la població, mostra la seua potent arquitectura antiga i moderna, constata l'activitat de la gent i l'ambient dels carrers. Amb el temps, serà una referència ineludible d'eixa ciutat captivadora i humana. JP

destaquem...

Un lúcid i erudit assaig sobre l'evolució dels nostres herois

«Tots els grans herois estan morts», ens diu **Carlos García Gual**, i té raó. Massa lluny queden ja aquells déus i semidéus, aquells personatges de qualitats sobrehumanes, les gestes de les quals es van convertir en llegenda, en mite. Els herois ja no existeixen, «són un rastre persistent en la memòria popular, en la història o en la mitologia», com bé incideix el catedràtic de Filologia Grega i membre de la Reial Acadèmia Espanyola de la Llengua. Què va ser d'ells? De bo de bo han desaparegut de la faç de la terra? Sí i no, és clar.

Tot heroi, des de l'Antiguitat, és sempre una proposta, una encarnació d'ideals. Així doncs, la dimensió heroica va mutant en cada època depenent dels valors que imperin en aquests moments. Ara com ara, els nostres herois no s'enfronten a ciclops o minotaures, no cauen rendits davant el cant de les sirenes, ni tan sols han de suportar tot el pes del món. Res més lluny.

És precisament aquesta evolució —o involució— el que analitza García Gual en *La deriva de los héroes en la literatura griega* (**Siruela**), un lúcid assaig que fascina per la seua erudició i amenitat. Amb gran mestratge, l'autor ens submergeix de ple en aquest món clàssic que ha conformat les bases sobre les quals se sustenta la civilització occidental, i les ànsies per aprendre més i més es multipliquen a mesura que un avança en la seua lectura. A poc a poc, García Gual analitza la figura de l'heroi des de l'èpica a la tragèdia i la comèdia, observant com el seu valor disminueix amb el pas del temps.

De l'esplendor a l'ostracisme i la paròdia. Aquesta sembla ser la línia de «progrés» del personatge heroic en la literatura grega, una línia que ha mantingut en certa manera la seua continuïtat fins als nostres dies, on es premia a l'ignorant, on es lloa el comportament denigrant i es permeten, i aplaudeixen,

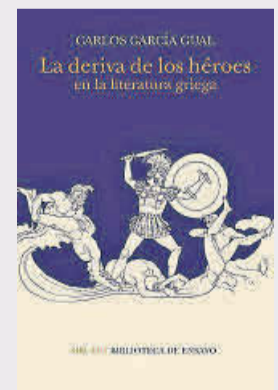
les excentricitats d'uns pocs. I així ens va. En aquest sentit, aquesta lectura suposa també un exercici reflexiu sobre la nostra contemporaneïtat, en la qual observem que aquells que idolatrem ignoren per complet aquest noble objectiu de perseguir el bé comú a través de les seues gestes.

Aquest desgast progressiu del prototip heroic és el que ens mostra García Gual, convidant-nos, potser d'una forma indirecta i mitjançant els exemples que comparteix, a recordar que són importants els ideals, perquè la vinculació entre els valors heroics i els valors socials és bàsica per a comprendre la transformació de la nostra societat. De la magnanimitat dels grans herois a l'emotiva humanitat dels herois tràgics propis del teatre, aquest estudi aborda així mateix la gestació i evolució de la pròpia literatura tal com la coneixem en l'actualitat, a més de recordar-nos l'extraordinària riquesa de la cultura hel·lènica.

La deriva de los héroes en la literatura griega és una lectura apassionant i inoblidable per tot aquest saber que Carlos García Gual és capaç de sintetitzar d'una manera excel·lent. És aquesta una injecció de saviesa que ens enriqueix l'intel·lecte, una nova oportunitat per a deixar de ser il·lustrats, que falta ens fa. ≡

CARLOS GARCÍA GUAL

La deriva de los héroes

Editorial: **Siruela**

Madrid, 2020

Pàgines 208

Assaig